



Instituut voor de Nationale Rekeningen

Analyse van de prijzen
Jaarverslag 2022 van het instituut
voor de nationale rekeningen
Deel I:
Inflatieverloop in België en de buurlanden in 2022

Prijzenobservatorium

Jaarverslag 2022 van het Instituut voor de Nationale Rekeningen

De totale inflatie was historisch hoog in 2022 en wijdverspreid voor alle productgroepen

De totale inflatie, gemeten op basis van de geharmoniseerde index der consumptieprijzen (GICP), bedroeg 10,3 % in 2022 in België. Dit is historisch hoog. Nog nooit eerder was de inflatie op jaarbasis zo hoog sinds het begin van de GICP-metingen in 1996. Sinds 2021 is de inflatie kwartaal na kwartaal gestegen. In het eerste kwartaal 2021 bedroeg deze nog 0,8 % om daarna kwartaal na kwartaal te stijgen tot 11,2 % in het laatste kwartaal 2022. In oktober 2022 bereikte de inflatie een piek met 13,1 % om in november 2022 te dalen tot 10,5 % en in december 10,2 %.

De hoge inflatie wordt grotendeels verklaard door de sterke stijging van de energieprijzen vanaf eind 2021. In het vierde kwartaal 2021 bedroeg de jaar-op-jaar prijsstijging van energieproducten 47,7 %. Deze hoge inflatie had te maken met de lage energieprijzen in 2020 omwille van de coronacrisis en de stijgende energieprijzen in 2021 door de opnieuw aantrekkende vraag na de coronacrisis. In 2022 bleef de inflatie voor energieproducten op een bijzonder hoog niveau: deze bedroeg gemiddeld 57,9 % in 2022. De inflatie bereikte echter in het eerste kwartaal 2022 een hoogtepunt met 65,9 % om daarna zachtjes af te nemen tot 46,1 % in het laatste kwartaal 2022. De grote prijsstijgingen voor energie in 2022 zijn het gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne die uitbrak op 24 februari 2022. Dit conflict heeft de toevoer van Russisch aardgas stevig teruggeschroefd, waardoor de consumentenprijzen van aardgas maar ook van elektriciteit toenamen.¹ De laatste maanden van 2022 is de inflatie voor energieproducten afgenomen: in november bedroeg de inflatie nog maar 37,9 % en in december 33,0 %. Niet alleen speelt hier het basiseffect (de prijzen van eind 2022 worden immers vergeleken met de reeds hogere prijzen van eind 2021), maar daarnaast zijn ook de aardgasprijzen na de piek in augustus opnieuw dalende. Energie leverde de grootste bijdrage aan de inflatie in 2022, namelijk 5,8 procentpunt op een totale inflatie van 10,3 %.

In de andere productcategorieën nam de inflatie ook flink toe en bereikte historisch hoge waarden in 2022. Voor de levensmiddelen nam de inflatie toe tot gemiddeld 8,3 % in 2022. Nog nooit eerder was de inflatie voor levensmiddelen zo hoog.² De consumptieprijzen voor levensmiddelen volgens de GICP zijn begonnen toenemen eind 2021: in het vierde kwartaal 2021 bedroeg de inflatie 2,0 % ten opzichte van 0,9 % voor heel 2021. Deze stijging van de consumptieprijzen was het gevolg van stijgende prijzen van landbouwgrondstoffen sinds augustus 2020. De inflatie voor levensmiddelen nam verder toe in 2022: in het eerste kwartaal bedroeg deze 4,2 % om vervolgens toe te nemen tot 12,8 % in het laatste kwartaal van 2022. Deze prijsstijgingen waren grotendeels het gevolg van het conflict tussen Rusland en Oekraïne en kwamen bovenop de prijsstijgingen van 2021. De daling van de prijzen voor landbouwgrondstoffen van de afgelopen maanden zijn nog niet te zien op het niveau van de consumptieprijzen.

De inflatie voor niet-energetische industriële goederen was ook historisch hoog in 2022 en bedroeg 4,2 %. Ter herinnering: de gemiddelde inflatie voor deze productgroep in de periode 2000 tot 2022 bedroeg 1,0 %. De inflatie voor niet-energetische industriële goederen was in stijgende lijn in 2021: in het laatste kwartaal 2021 bedroeg de inflatie 1,6 % ten opzichte van 0,8 % voor heel 2021. In 2022 steeg de inflatie voor de niet-energetische industriële goederen verder van kwartaal tot kwartaal: van 3,0 % in het eerste kwartaal tot 6,0 % in het vierde kwartaal. In 2022 waren niet enkel de aanvoerketens nog verstoord, maar was ook de vraag naar industriële goederen nog groot, met als gevolg hogere prijzen. Bijkomend speelden ook de hogere energieprijzen en het conflict in Oekraïne een rol in de prijsstijgingen van de niet-energetische industriële goederen.

¹ De marktprijzen voor elektriciteit worden immers bepaald op basis van de marginale kosten. In Europa zijn het vaak gascentrales die vraag en aanbod in evenwicht brengen. De kosten van de elektriciteitsproductie via dit type centrale worden sterk beïnvloed door de gasprijs.

² In 2008 tekenden de levensmiddelen ook een uitzonderlijk hoge inflatie op van 5,7 %. Dit had vooral te maken met de financiële crisis in 2008 en de financiële speculaties op de globale voedselmarkten.

Tabel 1. Recent verloop van de inflatie voor het geharmoniseerde indexcijfer de consumptieprijzen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2020	2021	2022	2021	2022					2022 - IV			Bijdrage 2021 ¹	Bijdrage 2022 ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec				
Energie	-11,0	22,4	57,9	47,7	65,9	64,3	59,3	46,1	69,2	37,9	33,0	2,11	5,78	10,7	
Levensmiddelen	2,6	0,9	8,3	2,0	4,2	6,5	9,6	12,8	11,7	13,3	13,5	0,24	1,88	22,2	
Bewerkte levensmiddelen	2,1	1,7	8,4	2,9	4,4	6,7	9,8	12,7	11,6	13,1	13,5	0,33	1,53	17,8	
Niet-bewerkte levensmiddelen ^a	4,7	-2,2	7,6	-1,5	3,2	5,6	8,6	13,2	11,8	14,4	13,5	-0,09	0,34	4,4	
Goederen en diensten	1,4	1,3	4,0	2,1	3,0	3,5	4,3	5,1	4,8	5,1	5,5	0,87	2,67	67,0	
Diensten	1,8	1,6	3,8	2,3	2,9	3,6	4,2	4,5	4,3	4,5	4,8	0,66	1,53	39,9	
Niet-energetische industriële goederen	0,7	0,8	4,2	1,6	3,0	3,4	4,5	6,0	5,6	6,0	6,4	0,21	1,14	27,2	
p.m. Onderliggende inflatie^b	1,5	1,4	4,9	2,2	3,3	4,2	5,5	6,7	6,3	6,8	7,1	1,20	4,20	84,9	
p.m. Gezondheidsindex ^c	1,0	2,0	9,3	4,5	7,5	8,3	10,0	11,2	12,3	10,6	10,6				
Totale inflatie	0,4	3,2	10,3	6,4	9,1	9,9	11,0	11,2	13,1	10,5	10,2	3,22	10,32	100,0	

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

^a Fruit, groenten, vlees en vis. ^b Gemeten aan de hand van het GICP, zonder niet-bewerkte levensmiddelen en energiedragers.

^c Nationale consumptieprijsindex, zonder tabak, alcoholhoudende dranken, benzine en diesel.

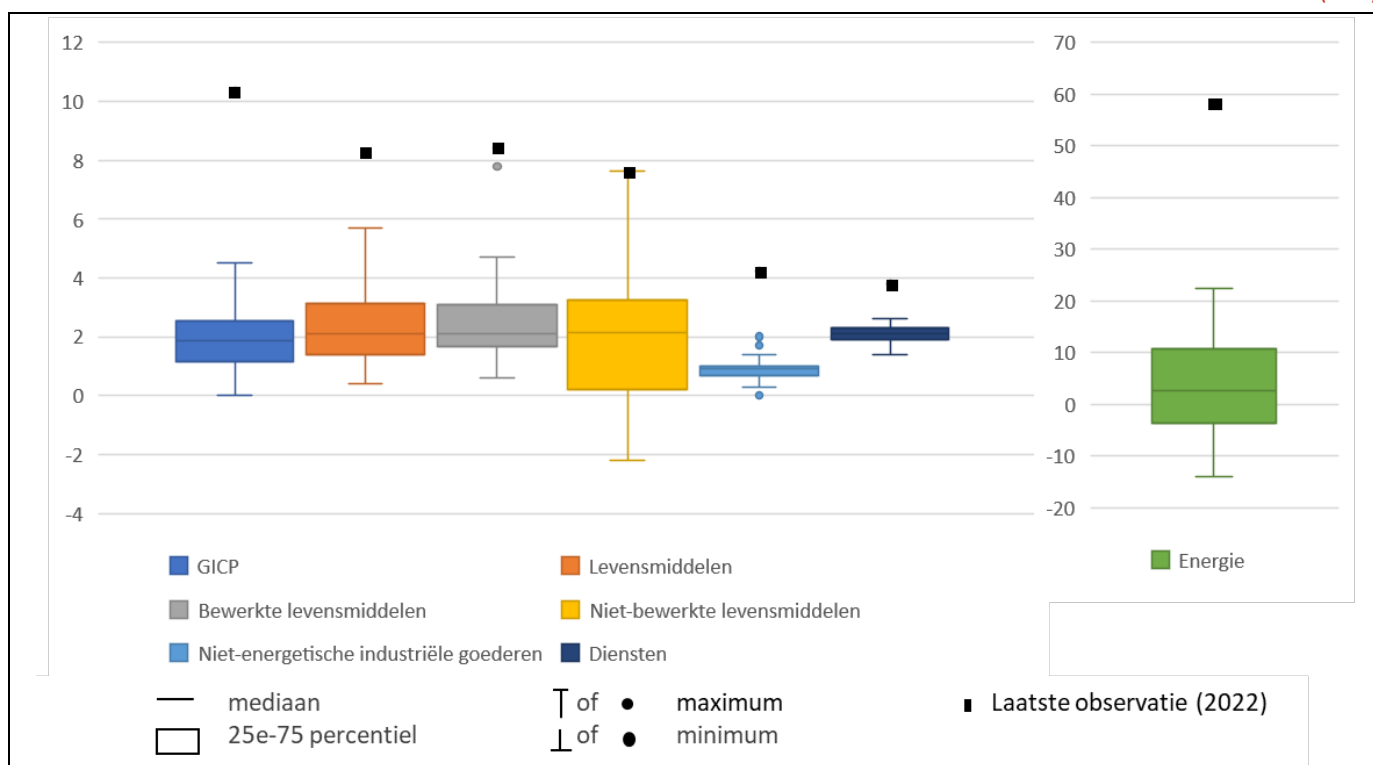
¹ Bijdrage tot de totale inflatie (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in 2022 (in %).

De inflatie van diensten was ook historisch hoog in 2022 en bedroeg 3,8 % (ten opzichte van de gemiddelde inflatie van 2,1 % in de periode 2000 tot 2022). De inflatie voor diensten is eveneens in stijgende lijn sinds 2021. In het laatste kwartaal 2021 bedroeg deze 2,3 % ten opzichte van gemiddeld 1,6 % voor heel 2021. In 2022 steeg de inflatie voor diensten kwartaal na kwartaal: van 2,9 % in het eerste kwartaal tot 4,5 % in het vierde kwartaal. De prijsstijgingen in de dienstensector zijn nog het gevolg van de heropening van de economie na de coronacrisis. Verschillende dienstensectoren zoals de horeca, het toerisme en de kappers verhoogden hun prijzen om verloren marges terug te winnen. Daarnaast namen ook de kosten toe, niet alleen energiekosten maar ook de loonkosten die een groot aandeel hebben in de totale kosten van deze productgroep.

De onderliggende inflatie, die geen rekening houdt met de inflatie voor energieproducten en niet-bewerkte levensmiddelen, bedroeg 4,9 % in 2022. Deze is in stijgende lijn sinds begin 2021. In 2021 bedroeg de onderliggende inflatie nog 1,4 %. In 2022 evolueerde de inflatie van 3,3 % in het eerste kwartaal tot 6,7 % in het vierde kwartaal. De stijging van de onderliggende inflatie toont aan dat de prijsstijgingen wijdverspreid zijn over verschillende productcategorieën: bewerkte levensmiddelen, diensten en niet-energetische industriële goederen.

Grafiek 1. Inflatie GICP-productgroepen, 1997-2022

(In %)



*voor industriële goederen en diensten is de boxplot gebaseerd op gegevens van 2000 tot 2022.

Bron: EC.

Ook in de buurlanden was de totale inflatie in 2022 historisch hoog. Net als in België tekende geen enkel buurland ooit een hogere inflatie op sinds het begin van de GICP-metingen in 1996. Grafiek 2 toont duidelijk de stijgende trend van de totale inflatie en de onderliggende inflatie vanaf 2021 voor alle buurlanden. Nederland tekende de hoogste inflatie op in 2022 met 11,6 %. Daarna volgde België met 10,3 %. Vervolgens volgde Duitsland met een totale inflatie van 8,7 % in 2022. Tenslotte sloot Frankrijk de rangorde met een lagere inflatie van 5,9 %.

Deze verschillen in inflatie zijn grotendeels terug te brengen tot de verschillen in inflatie voor energieproducten. Ook voor energie tekende Nederland het hoogste inflatiecijfer op, deze bedroeg 70,5 % in 2022. In vergelijking met België, is de vaste component in de elektriciteits- en gasfactuur zeer beperkt in Nederland en daarnaast zorgen de sociale tarieven in België voor een minder sterke inflatie voor deze beide categorieën. Frankrijk en Duitsland daarentegen tekenden beduidend lagere inflatiecijfers op voor energie dan België (57,9 %). De inflatie voor energieproducten bedroeg 34,7 % in Duitsland en 23,8 % in Frankrijk. Zowel in Frankrijk als Duitsland zijn de energieprijzen minder volatiel dan in België, zowel naar boven toe als naar beneden toe. Zo zijn in Frankrijk de elektriciteits- en gasprijzen gereguleerd en bovendien werden ze het afgelopen jaar geplafonneerd. In Duitsland reageren de consumentenprijzen dan weer minder sterk doordat er daar meer contracten zijn met een vaste prijs voor elektriciteit en aardgas en doordat er ook meer heffingen zijn in de consumentenprijs voor aardgas -en mazout.

Ook voor de inflatie voor niet-energetische industriële goederen scoorde Nederland (5,8 %), samen met Duitsland (5,7 %), de hoogste inflatie in 2022. Daarna volgde België met een inflatie van 4,2 %. Tenslotte sloot Frankrijk weer de rangorde met de laagste inflatie van 3,7 %.

Ook voor de levensmiddelen tekende Duitsland de hoogste inflatie op, zowel voor de bewerkte levensmiddelen met 10,3 %, als voor de niet-bewerkte levensmiddelen met 11,7 %. Frankrijk tekende opnieuw de laagste inflatie op voor de bewerkte levensmiddelen met 5,3 %, maar België kende de laagste inflatie voor de niet-bewerkte levensmiddelen met 7,6 %. Dit had te maken met de lagere inflatie voor groenten en fruit in België in 2022.

Voor de diensten was de inflatie het hoogste in Nederland met 4,0 %, kort gevolgd door België met 3,8 % in 2022. Duitsland tekende de laagste inflatie op voor de diensten met 2,9 %.

Tabel 2. Totale inflatie en zijn productgroepen in België en in de voornaamste buurlanden in 2022

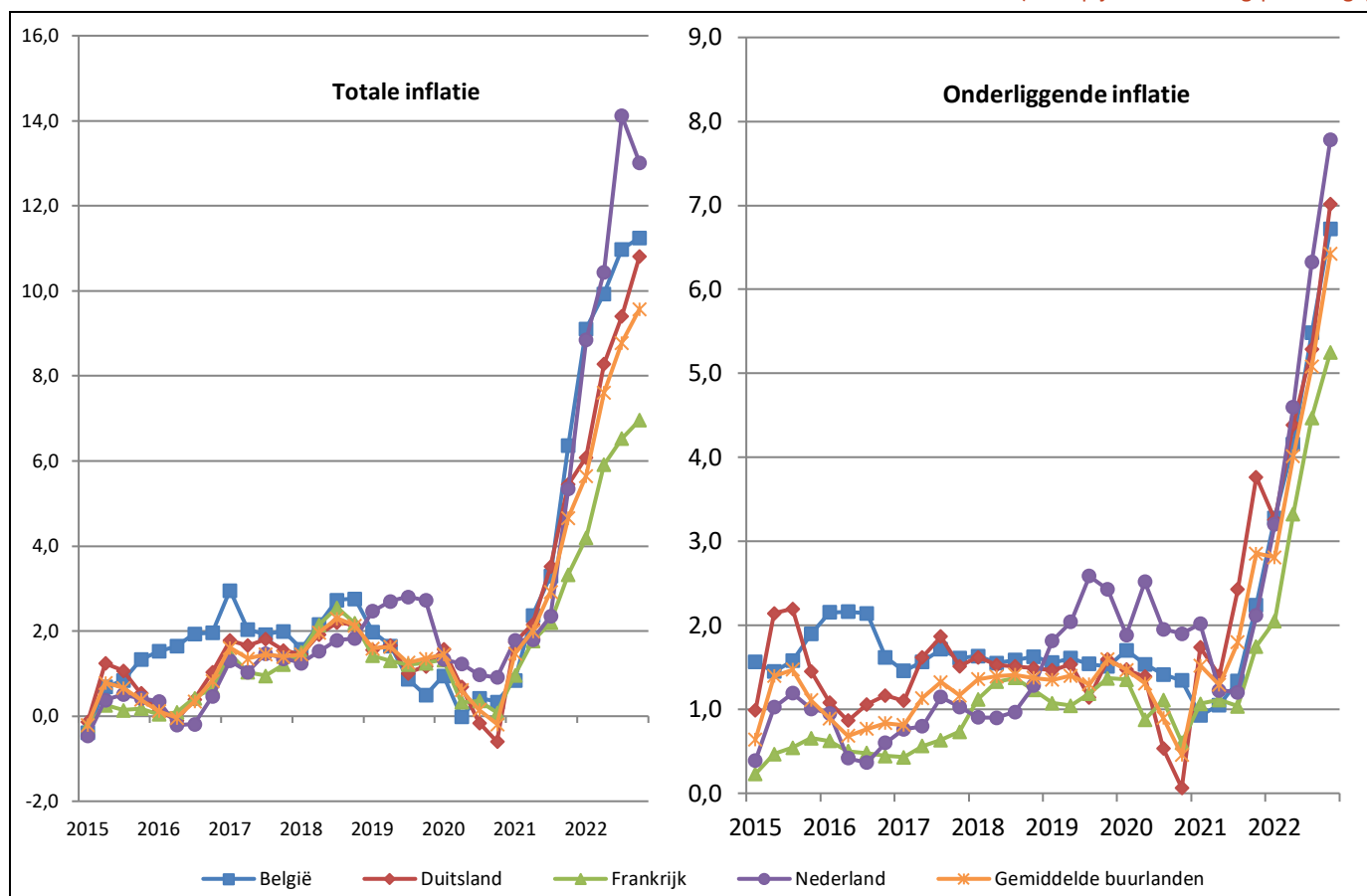
(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2022 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Energie	57,9	34,0	34,7	23,8	70,5	10,7	11,3
Levensmiddelen	8,3	8,5	10,6	6,0	9,1	22,2	18,8
Bewerkte levensmiddelen	8,4	8,1	10,3	5,3	8,7	17,8	15,1
Niet-bewerkte levensmiddelen	7,6	10,2	11,7	8,6	11,3	4,4	3,7
Goederen en diensten	4,0	3,8	3,9	3,4	4,8	67,0	69,8
Diensten	3,8	3,1	2,9	3,2	4,0	39,9	43,4
Niet-energetische industriële goederen	4,2	5,0	5,7	3,7	5,8	27,2	26,4
Onderliggende inflatie	4,9	4,6	5,0	3,8	5,5	84,9	85,0
GICP	10,3	7,9	8,7	5,9	11,6	100,0	100,0
GICP (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	11,3	8,4	8,9	6,3	13,8	100,0	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Grafiek 2. Kwartaalevolutie van de totale inflatie en van de onderliggende inflatie in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)



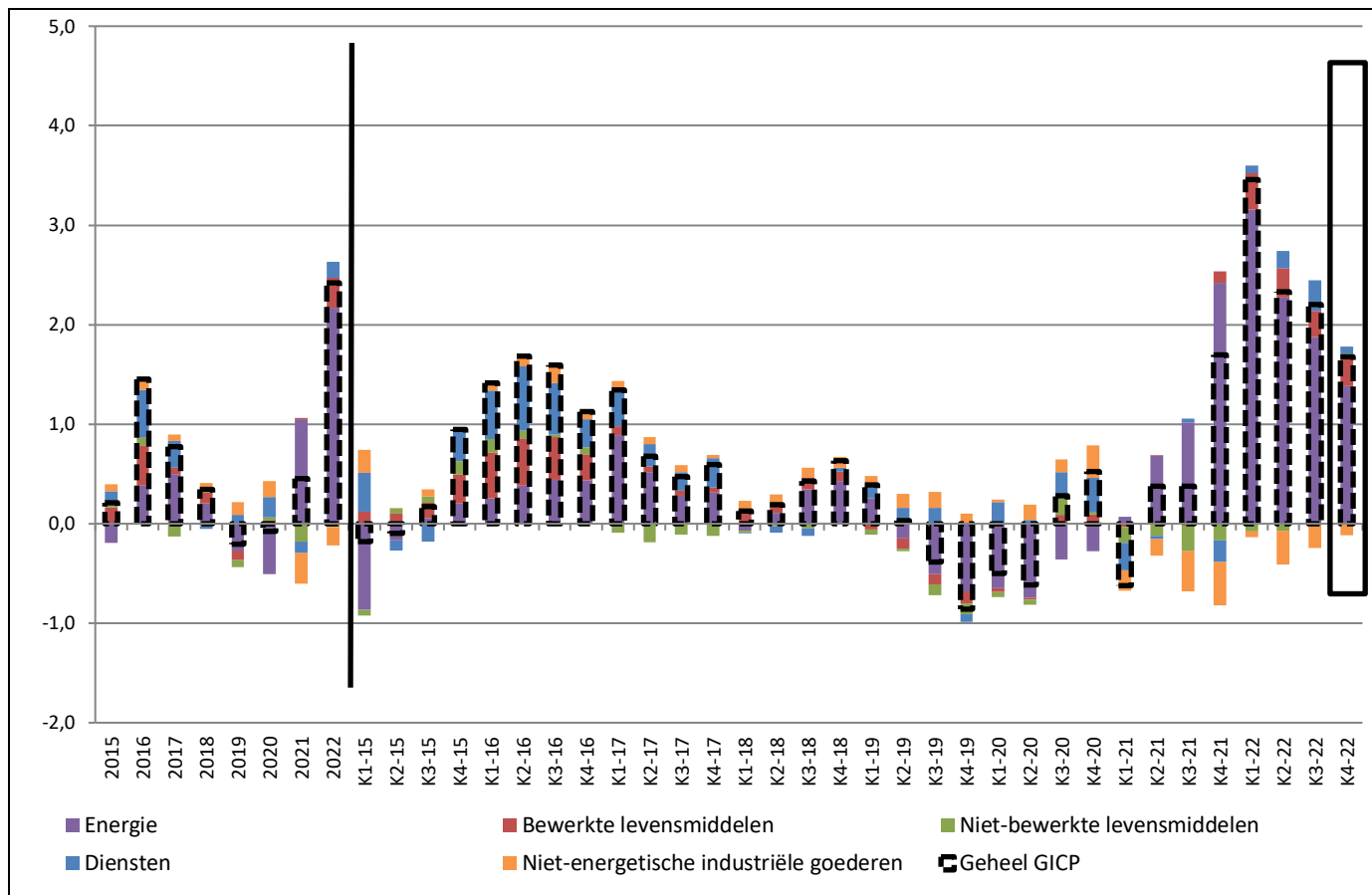
Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

De totale inflatie in België bedroeg 10,3 % in 2022 en was daarmee hoger dan de gemiddelde inflatie van de belangrijkste buurlanden – Duitsland, Frankrijk en Nederland. Grafiek 3 toont dat het inflatieverschil met de belangrijkste buurlanden

2,4 procentpunt bedroeg. Dit kwam omdat Duitsland en Frankrijk een lagere inflatie hadden. Nederland daarentegen had een hogere inflatie dan België, maar heeft slechts een beperkt gewicht t.o.v. Duitsland en Frankrijk. Grafiek 3 toont dat het totale inflatieverschil vooral te wijten was aan het inflatieverschil van energie. Zoals gezegd, was in Frankrijk en Duitsland de inflatie voor energie namelijk een stuk lager dan in België in 2022.

Grafiek 3. Bijdrage van elke productgroep aan het inflatieverschil tussen België en de voornaamste buurlanden

(In procentpunt, jaar- en kwartaalgemiddelden)



Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Uitzonderlijke stijging van de energieprijzen als gevolg van het Russisch-Oekraïense conflict

Een van de belangrijkste oorzaken van de bijzonder hoge inflatie in de afgelopen maanden was de zeer sterke stijging van de energieprijzen. Na een aanzienlijke daling in 2020 (-11,0 %) was de inflatie voor energie in 2021 al sterk gestegen (gemiddeld 22,4 %), vooral als gevolg van het wereldwijde economische herstel en doordat vergeleken wordt met de zeer lage prijzen in 2020. In 2022 leidden het Russisch-Oekraïense conflict en de daaropvolgende sancties tegen Rusland tot een zeer sterke stijging van de energieprijzen, wat leidde tot een recordinflatie van gemiddeld 57,9 % op jaarbasis.

Deze uitzonderlijke inflatie van energie is voornamelijk het gevolg van zowel de enorme stijging van de gas- en elektriciteitsprijzen als, in mindere mate, van de prijzen van vloeibare brandstoffen³ en motorbrandstoffen. De diverse maatregelen die de regering heeft genomen om de energierekening van huishoudens⁴ te verlagen, hebben het mogelijk gemaakt deze inflatie, die niettemin zeer uitgesproken is gebleken, binnen de perken te houden. De inflatie van energie vertraagde echter sterk in november en december, na de daling van de groothandelsprijzen.

Bij ongewijzigde indirecte belastingen (btw en accijnzen) zou de inflatie van energie 71,2 % hebben bedragen in 2022 (in plaats van 57,9 %)⁵.

Tabel 3. Recent verloop van de consumptieprijzen voor energiedragers

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2020	2021	2022	2021	2022				2022 – IV			Bijdrage 2021 ¹	Bijdrage 2022 ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec			
Gas	-13,9	39,6	109,2	94,5	141,5	121,9	109,4	83,6	125,6	61,8	70,3	6,92	21,13	22,3
Elektriciteit	-6,4	16,2	57,1	37,2	64,4	51,0	61,2	52,8	84,7	41,9	35,5	6,04	19,99	36,1
Vloeibare brandstoffen	-28,2	36,4	70,5	68,2	68,3	104,3	73,9	41,8	62,6	39,7	21,7	4,81	8,75	10,9
Brandstoffen voor privévoertuigen	-8,5	15,2	24,1	27,3	27,9	33,8	23,3	12,9	18,9	14,1	5,7	4,63	7,86	29,7
Vaste brandstoffen	3,0	1,6	17,4	1,5	3,1	10,2	16,2	39,8	31,9	42,3	45,1	0,02	0,19	1,0
Energie	-11,0	22,4	57,9	47,7	65,9	64,3	59,3	46,1	69,2	37,9	33,0	22,41	57,91	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep (in procentpunt)² p.m. Gewicht in 2022 (in %).

Meer bepaald is de olieprijs in euro het afgelopen jaar met 59,8 % gestegen tot gemiddeld 95,7 euro/vat⁶ in 2022 (tegenover 59,9 euro in 2021), met een recordhoogte van 243,2 euro/vat in juni.

Die stijging van de olieprijs in 2022 wordt met name verklaard door de onzekerheden die op het gebied van de bevoorrading zijn ontstaan na het besluit van de Europese landen om de invoer van Russische olie te verbieden vanwege het conflict tussen Rusland en Oekraïne. Bovendien heeft de depreciatie van de euro ten opzichte van de dollar in de loop van 2022 deze prijsstijging voor een vat Brentolie verder opgedreven⁷.

In overeenstemming met de evolutie van de gemiddelde olieprijs⁸ bereikte de prijsstijging op jaarbasis van huisbrandolie in 2022 een nieuw record van gemiddeld 70,5 % (tegenover 36,4 % in 2021). Meer bepaald, na de in 2021 ingezette stijging te hebben voortgezet, werd in het tweede kwartaal 2022 een piek van 104,3 % bereikt. In de tweede jaarhelft daalde de inflatie voor stookolie tot 41,8 % in het vierde kwartaal 2022.

Voor motorbrandstoffen waren de prijswijzigingen op jaarbasis beperkter en bedroeg de inflatie in 2022 gemiddeld 24,1 %, wat nog steeds een recordniveau is sinds de invoering van het GICP voor dit product (tegenover 15,2 % in 2021). Net als bij huisbrandolie piekte de inflatie van motorbrandstoffen in het tweede kwartaal (33,8 %) en daalde vervolgens in

³ De prijzen van vloeibare brandstoffen zijn in 2022 sterker gestegen dan die van elektriciteit, maar gezien hun lagere gewicht in de consumptiekorf was hun bijdrage aan de inflatie kleiner.

⁴ [Regeringsmaatregelen en energiepremies](#). Zie ook deel 2 van dit verslag voor meer details.

⁵ Sommige maatregelen die de regering heeft genomen, hebben de inflatie inderdaad teruggedrongen, maar niet alle maatregelen hebben noodzakelijkerwijs een effect op de inflatie bij ongewijzigde indirecte belastingen (zie deel 2 van dit verslag voor meer details).

⁶ Insee, [Prijzen van olie en geïmporteerde grondstoffen](#).

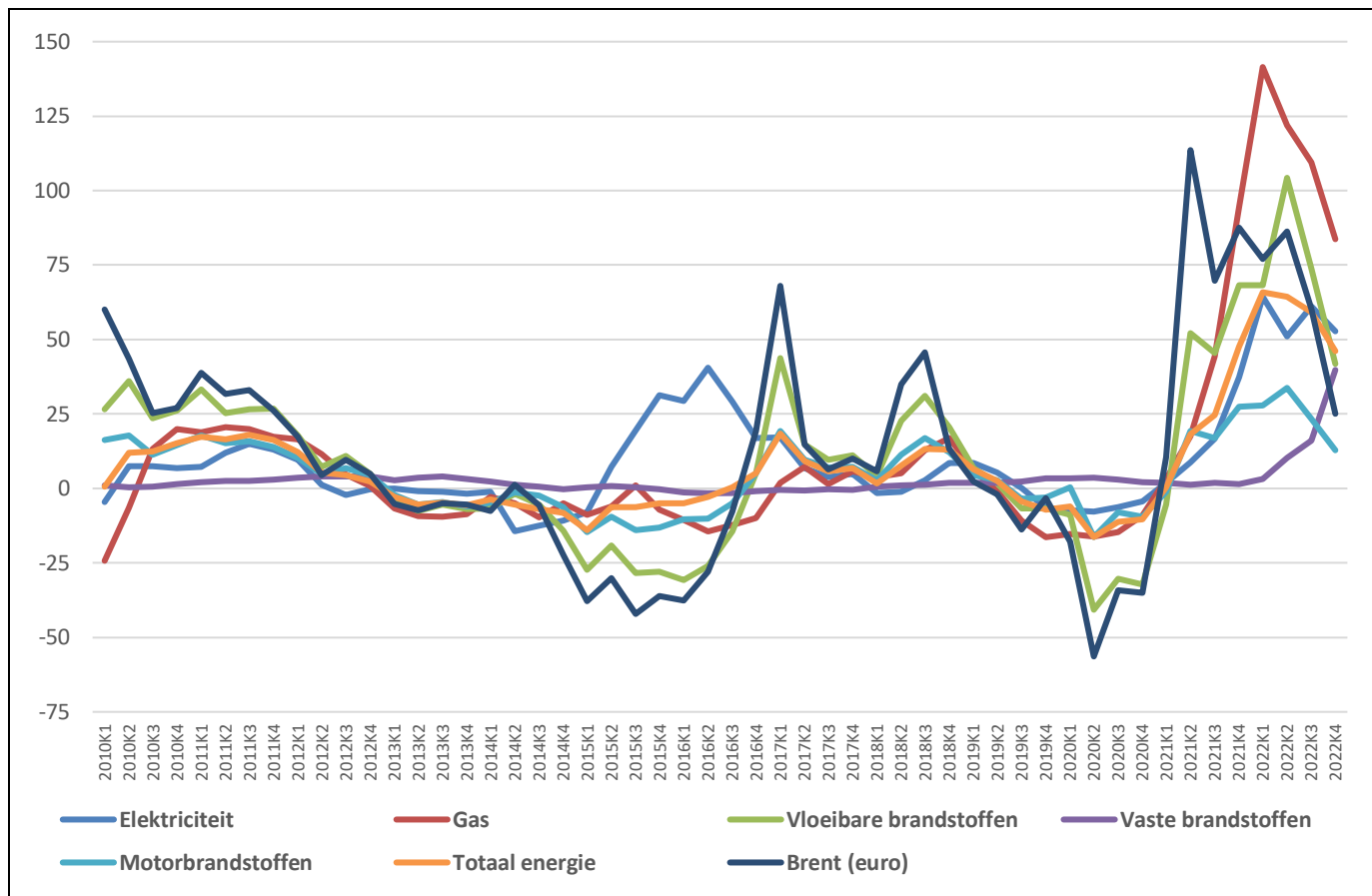
⁷ In dollar bedroeg deze prijsstijging op jaarbasis voor een vat Brentolie 42,4 % in 2022 (in euro werd daarentegen een stijging van 59,8 % opgetekend). De euro-dollarwisselkoers steeg van 1,1827 in 2021 naar 1,053 eind 2022, namelijk een depreciatie van de euro tegenover de dollar met 42 %.

⁸ Ter herinnering: het niveau van de accijnzen op huisbrandolie is in België zeer laag, zodat wijzigingen in de onderliggende prijs van grondstoffen rechtstreeks en in belangrijke mate worden weerspiegeld in de consumptieprijzen.

de tweede helft van het jaar tot 12,9 % in het vierde kwartaal. Zonder de maatregelen van de regering (dit wil zeggen met constante belastingvoet en zonder de accijnsverlaging) zou de inflatie voor brandstoffen hoger zijn geweest, namelijk 31,4 % in 2022.

Grafiek 4. Kwartaalevolutie van de consumptieprijs van energieproducten

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)



Bronnen: Insee⁹, EC, FOD Economie, Statbel.

In 2022 bereikt de gemiddelde inflatie van aardgas een onwaarschijnlijke 109,2 %, (tegenover reeds 39,6 % in 2021). De consumptieprijs van aardgas, die in 2021 aan een fase van sterke groei was begonnen, bereikte in het eerste kwartaal 2022 een recordinflatie van 141,5 %, voornamelijk als gevolg van de stijging van de gasprijs op de groothandelsmarkten naar aanleiding van het Russisch-Oekraïense conflict. Vanaf het tweede kwartaal 2022 en bij het begin van de btw-verlaging van 6 % op gas vertraagde de stijging van de gasprijzen licht, waardoor de inflatie in het derde kwartaal daalde tot 109,4 % (ondanks een opleving van de inflatie tot 129,9 % in september). Als gevolg van de lagere prijzen op de groothandelsmarkt en door de vergelijking met een jaar geleden toen de prijzen reeds stijgende waren, is de inflatie voor gas vervolgens verder gedaald tot 83,6 % in het vierde kwartaal 2022. Met constante belastingvoet (en dus met name zonder de verlaging van het btw-tarief tot 6 %) zou de inflatie voor gas nog hoger zijn geweest, namelijk 132,0 % in 2022.

Net als voor gas heeft de inflatie voor elektriciteit in 2022 een ontzettend hoog niveau bereikt. Gemiddeld over het hele jaar was dat 57,1 % (tegenover 16,2 % in 2021). Deze stijging van de elektriciteitsprijzen is, evenals voor gas, te wijten

⁹ De evolutie van de olieprijs is gebaseerd op gegevens die gepubliceerd werden door Insee, « [International prices of imported raw materials - Brent crude oil \(London\) - Prices in euros per barrel](#) ».

aan het Russisch-Oekraïense conflict¹⁰, maar ook aan de langdurige sluiting van verschillende Franse kerncentrales als gevolg van langer dan geplande onderhoudswerkzaamheden. Na een eerste piek van 64,4 % in het eerste kwartaal 2022 is de inflatie van elektriciteit vervolgens in het tweede en derde kwartaal licht gedaald als gevolg van de tijdelijke verlaging van de btw op elektriciteit tot 6 %. In het vierde kwartaal is de inflatie voor elektriciteit, na een lichte vertraging van de prijsdaling op de groothandelsmarkten, verder gedaald tot 52,8 %. Met een constante belastingvoet (en dus zonder de verlaging van het btw-tarief tot 6 %) zou de inflatie voor elektriciteit 75,6 % hebben bedragen in 2022.

Tabel 4. Inflatie voor energie en voornaamste categorieën in België en in de voornaamste buurlanden in 2022

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2022 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden ¹
Gas	109,2	54,4	47,3	37,2	123,1	22,3	23,0
Elektriciteit	57,1	20,3	20,0	7,4	118,0	36,1	27,5
Vloeibare brandstoffen	70,5	69,1	70,4	66,0	0,0	10,9	8,3
Brandstoffen voor privévoertuigen	24,1	24,5	26,6	23,1	18,1	29,7	35,8
Vaste brandstoffen	17,4	40,4	54,1	21,7	Nb	1,0	1,3
Energie	57,9	34,0	34,7	23,8	70,5	100,0	100,0
Energie (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	71,2	39,0	37,2	28,0	95,0		

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Nb: niet beschikbaar.

¹ Stadsverwarming, die niet vervat zit in de index van België, heeft een gewicht van 4,0 % gemiddeld in de buurlanden.

Ook in de buurlanden zijn de energieprijzen in 2022 uitzonderlijk sterk gestegen en meer bepaald in Nederland, waar de inflatie van energie in 2022 70,5 % bedroeg, een hoger niveau dan in België¹¹. In Duitsland en Frankrijk is de inflatie van energie ook sterk gestegen in 2022, maar in mindere mate dan in België en Nederland (gemiddelde inflatie van 34,7 % in Duitsland en van 23,8 % in Frankrijk). Elektriciteit en gas dragen het meest bij tot het verschil in de inflatie van energie met Frankrijk en Duitsland en, in mindere mate, vloeibare brandstoffen. Deze snellere stijging van de energieprijzen in België dan in Frankrijk of in Duitsland, zowel naar boven als naar beneden, is hoofdzakelijk te wijten aan het feit dat de groothandelsprijzen voor energie sterker doorwerken in de consumptieprijzen in België. In België is het aandeel variabele contracten voor elektriciteit en gas (met maandelijkse of driemaandelijke tussentijdse prijsaanpassingen) immers groter dan in de buurlanden en de consumptieprijzen in België passen zich sneller aan de groothandelsprijzen aan. Bovendien maakt de zuivere energiecomponent voor gas en vloeibare brandstoffen wegens de lagere vaste tarieven in België (netwerkstarieven en belastingen) een groter deel uit van de consumentenprijs dan in Frankrijk en Duitsland. De Belgische consumentenprijzen reageren dus sterker op veranderingen in de onderliggende grondstoffenprijzen. Bovendien hebben de buurlanden ook maatregelen genomen om de energierekening van hun huishoudens te verlagen, waardoor de stijging van hun inflatiecijfers wordt beperkt. In Frankrijk bijvoorbeeld wordt de stijging van de groothandelsprijzen voor gas en elektriciteit slechts gedeeltelijk doorberekend aan de huishoudens via een bevrozing van de stijging van de consumptieprijzen voor gas en elektriciteit¹² (zie deel 2).

¹⁰De vorming van de elektriciteitsprijzen op de markten (spot en op langere termijn) is immers gebaseerd op een prijsvorming op basis van de marginale kosten. De marginale eenheid in Europa verwijst dus vaak naar gas- of kolencentrales. De kosten van de elektriciteitsproductie via dit type centrales worden echter sterk beïnvloed door de gasprijs. Voor verdere details, zie deel 2 in dit verslag.

¹¹ De inflatie van energie bleek hoger te zijn in Nederland dan in ons land als gevolg van de grotere volatiliteit van de energieprijzen in Nederland. In Nederland zijn er geen gereguleerde tarieven, zoals het geval is in België met de sociale tarieven. Bovendien wordt in Nederland de belasting op elektriciteit terugbetaald, waardoor het vaste deel van de rekening tot een minimum wordt beperkt. In Nederland is de volledige elektriciteitsrekening dus onderhevig aan prijsvolatiliteit.

¹² Voor 2022 is de stijging van de gereguleerde elektriciteitstarieven geblokkeerd op 4 % inclusief belastingen en is de gasprijs gehandhaafd op het niveau van oktober 2021. Zie deel 2 voor meer details.

Een vergelijking van de evolutie en het niveau van de consumptieprijzen voor gas en elektriciteit tussen België en zijn buurlanden wordt voorgesteld in de specifieke analyse met betrekking tot deze twee producten.

Zeer hoge inflatie voor zowel bewerkte als niet-bewerkte levensmiddelen in 2022 in België en de voornaamste buurlanden.

De inflatie voor levensmiddelen in België bedroeg 8,3 % in 2022. Dit is historisch hoog. Nog nooit eerder was de inflatie voor levensmiddelen zo hoog sinds het begin van de GICP-metingen in 1996. De inflatie voor levensmiddelen is begonnen stijgen in het laatste kwartaal 2021. Toen bedroeg de inflatie 2,0 % ten opzichte van 0,9 % voor heel 2021. In 2022 steeg de inflatie voor levensmiddelen kwartaal na kwartaal: in het eerste kwartaal bedroeg deze 4,2 %, in het tweede kwartaal 6,5 %, in het derde kwartaal 9,6 % en in het vierde kwartaal 12,8 %.

De hoge inflatie voor levensmiddelen is zowel terug te vinden bij de niet-bewerkte als bij de bewerkte levensmiddelen. De inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen bedroeg 7,6 % in 2022 ten opzichte van -2,2 % in 2021. De inflatie voor bewerkte levensmiddelen bedroeg 8,4 % in 2022 ten opzichte van 1,7 % in 2021.

De prijsstijgingen in 2022 van bewerkte levensmiddelen weerspiegelden de krachtige stijging van de onderliggende grondstoffenprijzen die al sinds de zomer van 2020 in stijgende lijn zijn. Tussen augustus 2020 en april 2022 stegen de grondstoffenprijzen gemiddeld met 96,4 %. Deze sterke stijging van de grondstoffenprijzen heeft allerlei factoren waaronder tegenvallende klimatologische omstandigheden in 2021. Vervolgens brak in februari 2022 de oorlog tussen Rusland en Oekraïne uit. Dit dreef de prijzen van de grondstoffen verder omhoog. Als gevolg van de oorlog namen de grondstoffennoteringen voor bijvoorbeeld tarwe en zonnebloemolie toe. Ook de productiekosten in de landbouw namen toe door de hogere energiekosten en prijzen voor meststoffen. De prijsstijgingen van de grondstoffen dreef op zijn beurt de afzetprijzen van de industrie en de consumptieprijzen verder omhoog in 2022.

Verschillende productcategorieën van de levensmiddelen tekenden een zeer hoge inflatie op in 2022. Ten eerste tekende de categorie oliën en vetten een zeer hoge inflatie op met 19,6 % in 2022. Dit had te maken met de sterke prijsstijging voor zonnebloemolie ten gevolge van een verstoorde aanvoer vanuit Oekraïne. Ten tweede tekende ook de categorie koffie, thee en cacao een hoge inflatie op met 13,1 % in 2022. Dit kwam voornamelijk door de inflatie van koffie met 14,4 % waarvoor de grondstofprijs sterk is gestegen met 38,8 %. Ten derde tekende de categorie brood en granen een hoge inflatie op met 10,9 % in 2022. Deze stijging was voornamelijk te wijten aan de hogere graanprijzen ten gevolge van het conflict in Oekraïne. Ook de categorie vlees en de categorie zuivelproducten tekenden hoge inflatie op met respectievelijk 8,1 % en 11,8 %. Dit was voornamelijk te wijten aan de hogere energiekosten en duurdere diervoeders voor de landbouwer. Tenslotte tekende tabak een inflatie op van 6,5 % in 2022. Dit is deels te wijten aan de accijnsverhoging op tabak begin 2022. Zonder deze accijnsverhoging zou de inflatie voor tabak maar 3,4 % hebben bedragen.

Tabel 5. Recent verloop van de consumptieprijsen voor levensmiddelen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2020	2021	2022	2021	2022					2022 – IV			Bijdrage 2021 ¹	Bijdrage 2022 ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec				
Vlees	3,1	0,4	8,1	0,8	2,5	6,5	10,1	13,2	12,3	13,8	13,4	0,08	1,59	19,7	
Brood en granen	1,1	0,5	10,9	1,7	4,8	9,6	12,9	16,4	14,9	17,1	17,1	0,07	1,57	14,5	
Melk, kaas en eieren	1,7	0,2	11,8	0,8	4,2	8,7	14,0	20,2	16,7	21,3	22,6	0,02	1,06	9,0	
Tabak	2,5	8,5	6,5	10,6	6,7	4,6	7,2	7,4	7,1	7,3	7,7	1,25	0,97	14,6	
Groenten	3,5	-2,1	8,1	-0,2	3,8	5,6	6,9	16,3	13,4	17,2	18,4	-0,16	0,60	7,3	
Alcoholische dranken	2,6	0,6	4,4	1,0	2,2	3,7	5,2	6,6	5,9	6,3	7,5	0,04	0,45	9,4	
<i>Bier</i>	3,2	0,8	7,3	1,0	4,6	7,1	7,0	10,3	8,8	10,8	11,3	0,02	0,24	3,2	
<i>Wijnen</i>	2,5	0,4	3,2	0,8	1,0	2,4	4,6	5,0	4,6	4,6	5,9	0,01	0,20	5,5	
<i>Gedistilleerde dranken</i>	1,2	1,2	2,3	1,6	1,8	2,3	2,7	2,5	3,3	0,9	3,3	0,01	0,02	0,8	
Alcoholvrije dranken	1,3	-0,8	7,6	0,1	3,5	6,4	9,3	11,1	11,5	10,4	11,4	-0,05	0,45	6,0	
<i>Mineraalwater, frisdranken en sappen</i>	1,5	-0,8	6,3	0,0	2,9	5,2	7,6	9,5	10,1	8,8	9,6	-0,04	0,31	4,9	
<i>Koffie, thee en cacao</i>	0,7	-0,9	13,1	0,4	6,1	11,5	16,4	18,2	17,6	17,7	19,2	-0,01	0,14	1,1	
Vis en zeevruchten	4,5	0,4	9,3	-0,4	3,7	9,2	11,7	12,4	11,1	13,2	12,9	0,02	0,39	4,2	
Suiker, jam, chocolade	1,9	0,4	6,9	0,9	3,4	4,8	8,0	11,5	11,0	11,5	11,9	0,02	0,36	5,3	
Oliën en vetten	1,0	1,5	19,6	4,1	11,2	16,7	22,5	27,6	25,4	27,7	29,7	0,02	0,30	1,6	
Fruit	8,0	-6,5	4,6	-4,3	3,3	0,9	4,7	9,9	9,3	11,7	8,6	-0,35	0,26	5,3	
Voeding n.e.g.	1,0	-0,4	8,1	0,5	3,5	6,4	9,6	13,0	11,5	13,6	13,8	-0,01	0,24	3,0	
Levensmiddelen	2,6	0,9	8,3	2,0	4,2	6,5	9,6	12,8	11,7	13,3	13,5	0,95	8,25	100,00	
<i>Bewerkte levensmiddelen</i>	2,1	1,7	8,4	2,9	4,4	6,7	9,8	12,7	11,6	13,1	13,5	1,38	6,73	80,2	
<i>Niet-bewerkte levensmiddelen</i>	4,7	-2,2	7,6	-1,5	3,2	5,6	8,6	13,2	11,8	14,4	13,5	-0,44	1,52	19,8	

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in de groep in 2022 (in %).

Ook in onze belangrijkste buurlanden - Duitsland, Frankrijk en Nederland - was de inflatie voor levensmiddelen in 2022 op een historisch hoog niveau. In Duitsland bedroeg de inflatie voor levensmiddelen 10,6 % in 2022. Daarmee tekende Duitsland de hoogste inflatie op van de belangrijkste buurlanden. In Frankrijk bedroeg de inflatie voor levensmiddelen 6,0 % in 2022. Daarmee haalde Frankrijk de laagste inflatie van de buurlanden. Voor de bewerkte levensmiddelen (zonder alcohol en tabak) was de vaststelling dezelfde: Duitsland liet de hoogste inflatie optekenen, Frankrijk de laagste. Voor de niet-bewerkte levensmiddelen week de vaststelling lichtjes af. Daar behaalde België de laagste inflatie in plaats van Frankrijk. In België bedroeg de inflatie voor de niet-bewerkte levensmiddelen 7,6 % in 2022 terwijl deze in Frankrijk 8,6 % bedroeg. Dit kwam omdat de inflatie voor groenten en fruit het laagste was in België. Duitsland haalde nog steeds de hoogste inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen met 11,7 %.

Tabel 6. Inflatie voor levensmiddelen en voornaamste categorieën in België en in de voornaamste buurlanden in 2022

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2022 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vlees	8,1	11,3	14,7	7,9	13,1	19,7	15,9
Brood en granen	10,9	10,0	13,4	7,2	8,7	14,5	12,8
Melk, kaas en eieren	11,8	14,3	19,6	8,0	15,6	9,0	10,5
Tabak	6,5	2,8	5,2	0,1	0,6	14,6	12,9
Groenten	8,1	10,1	12,0	8,2	10,1	7,3	9,0
Alcoholische dranken	4,4	4,0	4,7	2,8	5,1	9,4	10,6
<i>Bier</i>	7,3	5,1	5,6	3,0	10,0	3,2	3,2
<i>Wijnen</i>	3,2	4,5	4,8	4,3	3,8	5,5	4,5
<i>Gedistilleerde dranken</i>	2,3	1,8	3,1	1,0	0,3	0,8	2,8
Alcoholvrije dranken	7,6	7,1	7,8	5,4	10,1	6,0	7,8
<i>Mineraalwater, frisdranken en sappen</i>	6,3	5,2	5,7	4,3	6,1	4,9	5,1
<i>Koffie, thee en cacao</i>	13,1	10,8	11,8	7,8	15,4	1,1	2,7
Vis en zeevruchten	9,3	10,1	11,1	9,5	9,2	4,2	3,2
Suiker, jam, chocolade	6,9	5,4	5,9	4,4	7,7	5,3	5,5
Oliën en vetten	19,6	27,1	36,3	17,0	24,5	1,6	1,8
Fruit	4,6	4,3	3,9	4,6	5,4	5,3	6,4
Voeding n.e.g.	8,1	7,8	9,9	5,4	7,4	3,0	3,6
Levensmiddelen	8,3	8,5	10,6	6,0	9,1	100,0	100,0
Levensmiddelen (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	7,8	8,4	10,4	6,0	9,1		
Bewerkte levensmiddelen	8,4	8,1	10,3	5,3	8,7	80,2	80,3
<i>Bewerkte levensmiddelen (zonder alcohol en tabak)</i>	9,5	10,0	12,9	6,8	10,6	56,1,0	56,8
<i>Bewerkte levensmiddelen (bij ongewijzigde indirecte belastingen)</i>	7,8	8,0	10,1	5,3	8,6		
Niet bewerkte levensmiddelen	7,6	10,2	11,7	8,6	11,3	19,8	19,7

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Uitzonderlijk hoge inflatie in 2022, zowel voor diensten als voor niet-energetische industriële goederen (NEIG).

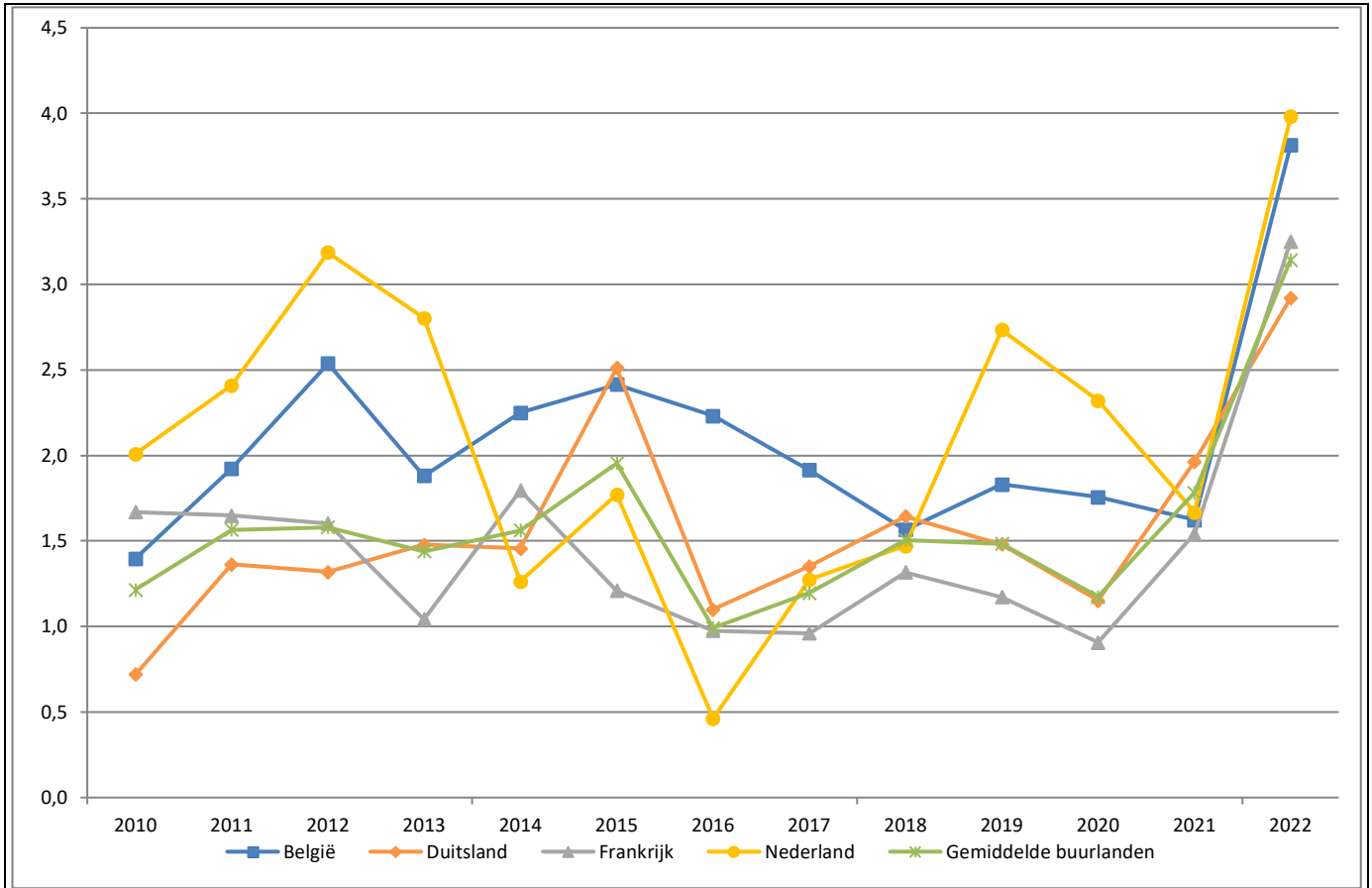
De **diensten**inflatie is in 2022 sterk versneld van 1,6 % in 2021 naar gemiddeld 3,8 % in 2022, het hoogste niveau dat ooit is waargenomen sinds de publicatie van het GICP. Deze versnelling van het prijsstijgingstempo voor diensten werd voornamelijk veroorzaakt door een toename van de inflatie voor restaurants en cafés (van gemiddeld 2,6 % in 2021 tot 5,1 % in 2022), persoonlijke lichaamsverzorging (bijvoorbeeld kapsalons, 0,2 % in 2021, 5,4 % in 2022), werkelijke woninghuur (2,0 % in 2021 tegenover 3,5 % in 2022) en accommodatie (hotels of vakantieparken, van -1,2 % in 2021 tot 11,0 % in 2022). De versnelling van de inflatie voor deze categorieën is te verklaren door de heropening van de economie die gepaard ging met prijsstijgingen na de lockdowns. Bovendien heeft de toename van de gezondheidsindex en de bijhorende overschrijdingen van de spilindex een invloed op de loonkosten. Dit heeft vooral gevolgen voor de prijsevoluties binnen de productgroep diensten, waarvoor de arbeidskosten gemiddeld 43 %¹³ van de totale productiekosten

¹³ Op basis van de input-outputtabellen van 2018, volgens de gecumuleerde benadering.

uitmaken.¹⁴ De stijging van de gezondheidsindex zorgt naast de stijging van de lonen, ook voor een toegenomen indexatie van de huurgelden. Het prijsstijgingstempo voor werkelijke woninghuur evolueerde van 2,4 % in het eerste kwartaal 2022 tot 4,8 % in het vierde kwartaal 2022, waardoor de inflatie voor 2022 gemiddeld uitkwam op 3,5 %.

Grafiek 5. Jaarevolutie van de inflatie voor diensten in België en de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)



Bronnen: EC, Statbel.

Het prijsstijgingstempo voor de productgroep **niet-energetische industriële goederen** (NEIG) bedroeg gemiddeld 4,2 % in 2022, wat het hoogste inflatiepeil ooit is voor deze categorie. In het eerste kwartaal 2022 kwam de inflatie voor deze productgroep nog uit op 3,0 %, terwijl deze in het vierde kwartaal 2022 reeds 6,0 % bedroeg. Deze versnelling van de inflatie voor NEIG is hoofdzakelijk het gevolg van een onevenwicht tussen de toegenomen vraag en de verstoringen in de mondiale bevoorradingsketen (onder andere tekorten aan arbeidskrachten als gevolg van uitbraken van het coronavirus of sanitaire maatregelen in zeehavens wereldwijd en bij producenten). Ook al waren de bevoorradingsproblemen eind 2022 veel verbeterd, de oorlog tussen Rusland en Oekraïne zorgde ook voor een stijging van de energieprijzen en de prijzen van bepaalde metalen, wat een invloed heeft op de inputkosten voor niet-energetische industriële goederen.¹⁵ De niet-energetische industriële goederen die het meest hebben bijgedragen tot de inflatie voor deze productgroep zijn aankoop van privé-voertuigen (8,0 % in 2022, voornamelijk tweedehandswagens zijn sterk in prijs gestegen),¹⁶

¹⁴ In deel 4 wordt dieper ingegaan op de invloed van loonkosten en de verschillende indexaties op de consumptieprijzen voor diensten.

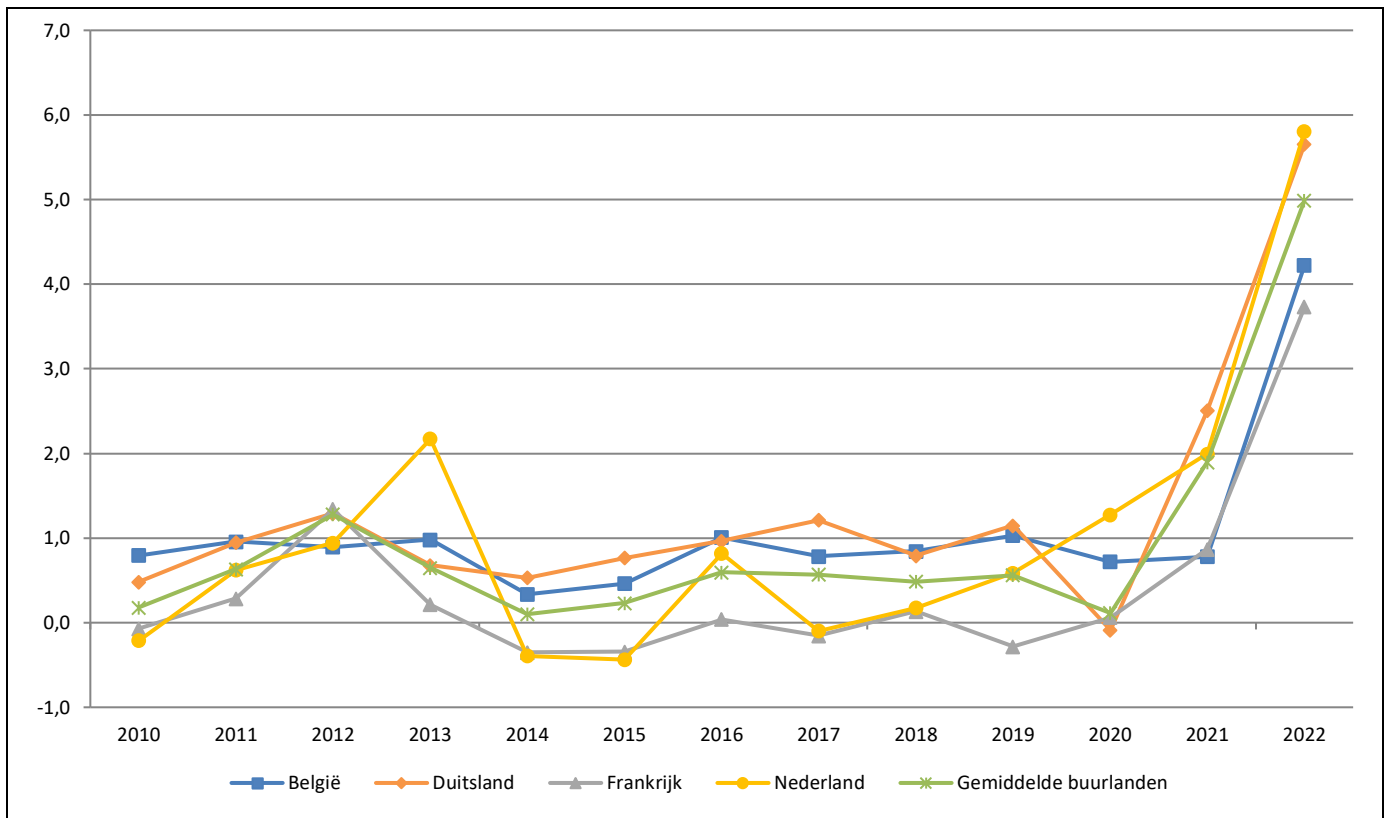
¹⁵ In deel 4 worden prijsevoluties van de onderliggende productieschakels in 2022 geanalyseerd.

¹⁶ Door de lange wachttijden voor nieuwe wagens, is de vraag naar tweedehandswagens sterk toegenomen, wat geleid heeft tot een sterke toename van de prijs voor tweedehandswagens.

maar ook nieuwe wagens door een tekort aan chips) en meubels (4,9 % in 2022). Deze goederen zijn ook in grote mate verantwoordelijk voor de toename van de inflatie voor niet-energetische goederen.

Grafiek 6. Jaarevolutie van de inflatie voor niet-energetische industriële goederen in België en de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)




Bronnen: EC, Statbel.

In Duitsland kwam de dienstenuinflatie uit op 2,9 %, wat merkkelijk lager is dan in België. Begin 2022 is de dienstenuinflatie in Duitsland teruggedeven door een negatieve inflatie voor rusthuizen, als gevolg van de hervorming inzake het lange termijn zorgplan in Duitsland. Bovenal werd in de maanden juni, juli en augustus een maandticket van 9 euro ingevoerd voor alle vormen van openbaar vervoer, wat een sterk negatieve impact had op de dienstenuinflatie in Duitsland voornamelijk in het 3^e kwartaal. Ook in Frankrijk kwam de dienstenuinflatie in 2022 lager uit dan in België (3,2 % in Frankrijk), terwijl deze in Nederland uitkwam op 4,0 %, wat hoger is dan in België (3,8 %). De hogere dienstenuinflatie in België dan in Frankrijk en Duitsland wordt voornamelijk veroorzaakt door de categorieën werkelijke woninghuur, ziekenhuisdiensten en restaurants en cafés (mede wegens het hogere gewicht in de consumptiekorf in België). Het prijsstijgingstempo van niet-energetische industriële goederen is ook in de buurlanden in 2022 fors toegenomen waardoor het in Nederland en Duitsland hoger uitkwam dan in België (5,8 % in Nederland en 5,7 % in Duitsland). In Frankrijk kwam de inflatie voor NEIG uit op 3,7 % oftewel iets lager dan de 4,2 % in België. De productgroepen audio- en videomateriaal en meubels zijn in grote mate verantwoordelijk voor het lagere inflatiepeil voor niet-energetische industriële goederen in België dan gemiddeld in de buurlanden.



FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr.: 0314.595.348

 0800 120 33 (gratis nummer)

 <https://economie.fgov.be>

Verantwoordelijke uitgever:

Séverine Waterbley
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Internetversie



FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

.be